

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien

Stockholm
2022-04-13

Dnr: U2021/04610

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar

Yttrande från Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) avseende betänkandet "En ny rymdlag" (SOU 2021:91).

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, har tagit del av rubricerat ärende och vill härmed framföra följande synpunkter:

Sammanfattning

IVA välkomnar betänkandets författningsförslag Förslag (2022:000) till lag om rymdverksamhet och Förslag till förordning (2022:000) om rymdverksamhet och anser att det i huvudsak är ett vällovligt, välformulerat och väl utformat förslag med gedigen bakgrund och har inget att erinra mot något enskilt förslag.

IVA välkomnar förslaget om ny rymdlag då gällande lag från 1982 inte tar hänsyn till den utveckling som skett inom rymdområdet sedan dess. Gällande lag fungerar men är, av förklarliga skäl, ganska otydlig och otidsenlig. Idag är rymdverksamheten inte enbart en statsangelägenhet utan idag är rymden tillgänglig för alla, inte minst för aktörer med kommersiella intressen.

IVA vill med sitt remissvar passa på att kommentera innehållet och lämna förslag på möjliga förtydliganden i både resonemang och konkreta skrivningar.

Synpunkter på utredningens förslag och innehåll

Lagens betydelse för positiva effekter för svensk rymdverksamhet

I sammanfattningen under "En ny rymdlag" samt under "Konsekvenser" nämns målsättning och bedömning om lagens förväntade positiva effekter för svensk rymdverksamhet ur ett flertal aspekter. IVA vill markera att lagen endast är en mindre pusselbit för att uppnå de positiva effekterna och dessutom att en överväldigande del av svensk rymdindustri/forskningsinstitut/högskolor etc inte berörs av lagen men att dessa är helt väsentliga för att uppnå de listade önskvärda fördelarna/konsekvenserna för Sverige.

IVA anser att det väsentliga för att uppnå dessa positiva konsekvenser är att Sverige skapar resurser för att förverkliga sin antagna nationella rymdstrategi, och att Sverige som

Kungl. IngenjörsvetenskapsAkademien (IVA)

Besöksadress: Grev Turegatan 16, Stockholm
Postadress: Box 5073, 102 42 Stockholm
Telefon: 08-79 1 29 00

www.iva.se

högteknologisk kunskapsnation med framgångsrik rymdindustri och forskning rimligen bör satsa på detta strategiska område i paritet med genomsnittet i Europa (i förhållande till BNP).

Begreppet "Rymdverksamhet"

IVA anser att begreppet "Rymdverksamhet" för den verksamhet som lagen anser skall kräva tillstånd är missvisande. Detta begrepp används redan brett och avser då en mycket bredare verksamhet, dvs "all" verksamhet som kopplar till verksamhet i rymden. I Sverige är den helt överväldigande delen av svensk rymdindustri och forskning från rymden (vare sig om rymden eller om jorden) inte berörd av rymdlagen. IVA har inget att erinra mot definitionen av verksamhet som skall omfattas av tillståndsplikt/lagen. IVA föreslår begreppet "Verksamhet i rymden" som alternativ.

Rymdobjekt

IVA anser det är positivt att den nya rymdlagen reglerar vad som gäller för rymdobjekt. Ett rymdobjekt är föremål på 100km höjd eller högre över jordens yta. Detta innebär exempelvis att de sondraketer som skjuts upp från Esrange, dvs forskningsraketer som inte når omloppsbanan, och som når en topphöjd på över 100 km, vilket majoriteten gör, ska omfattas av lagen.

Samrådsskyldighet och hållbarhet

IVA uppskattar tydligheten om samrådsskyldighet med andra myndigheter och direktivet att rymdverksamhet tydligt skall bedrivas på ett hållbart sätt.

Tillstånd och Tillsyn

IVA ställer sig bakom förslaget att Rymdstyrelsen föreslås bli tillståndgivande myndighet. Rymdstyrelsen skall, innan tillstånd ges, samråda med Säpo, ISP och Försvarsmakten (men får självklart gärna samverka även med andra instanser). I nuläget är Rymdstyrelsen remissinstans med krav på att samråda med PTS innan Regeringskansliet fattar själva tillståndsbeslutet. I den nya lagen är det tydligt vilka villkor som ska uppfyllas för att tillstånd skall kunna ges.

I nuläget behöver inte statliga verksamheter söka tillstånd. Detta ändras med den nya lagen dvs alla ska söka tillstånd förutom Försvarsmakten som endast behöver informera. IVA anser att detta är ett positivt förtydligande.

Rymdstyrelsen föreslås få uppdrag att utöva tillsyn. I den nuvarande lagen är detta uppdrag otydligt, men i lagförslaget till ny rymdlag framgår tydligt vad uppdraget innebär. IVA finner det rimligt att Rymdstyrelsen ges uppdraget som tillstånds- och tillsynsmyndighet och välkomnar denna ökade tydlighet.

IVA anser det förvånande att betänkandet och förslaget inte tar höjd för resursförstärkning för Rymdstyrelsen givet detta nya och utökade uppdrag.

Skadestånd och försäkringsskyldighet

IVA anser att det är bra att lagen tar upp skadestånd och försäkringsskyldighet.

IVA vill påpeka och väcka frågan om hur icke-kommersiella aktörer såsom skolor, kommuner mfl påverkas här. Det är viktigt att regelverket inte hämmar sådana aktörers möjligheter till utbildning och experiment och därmed hämmar innovationskraften och möjligheterna till intresseväckande verksamhet och utbildning mm.

Rymdskrot

IVA anser att det är bra att lagen hanterat/tar upp rymdskrot.

Kommersiell bemannad rymdfart

IVA anser att det är en felaktig insnävning att all framtida kommersiell bemannad rymdfart skulle vara rymdturism. Privata rymdfarare kommer exempelvis att skickas upp för att bedriva forskning och teknikutveckling för företag. Betänkandet och förslaget saknar en diskussion om denna typ av kommersiell bemannad rymdfart.

Synpunkter på specifika författningsförslag

Förslag till lag, 1 kap, 2 § Lagens tillämpningsområde

IVA anser att det här kan finnas anledning till förtydligande hur lagen gäller för svenska astronauter ombord på internationella farkoster som tex ISS.

Förslag till lag, 4 kap, 1 § Ansvar

IVA anser att rymdföremål bör inkluderas här. Tex enligt följande understrukna tillägg: "1 § Verksamhetsutövaren ska ersätta skada som ett rymdföremål orsakar personer eller egendom på jorden eller på luftfartyg under flygning eller på rymdföremål, även om verksamhetsutövaren inte har vållat skadan."

Förslag till förordning, 5 § Tillståndsansökan

IVA föreslår att Rymdstyrelsen ska kunna tillämpa förenklade förfaranden i vissa fall för att inte hämma forskning, utveckling och innovation men utan att riskera säkerheten. IVA anser också att Rymdstyrelsen vid ansökan från mindre aktörer skall vara speciellt behjälpliga.

Förslag till förordning, 10 §, Nationellt register

IVA anser att "dag" i punkt 3 bör specificeras och föreslår att det istället står "tidpunkt". Det kan tex finnas intresse att veta när på dagen ett utsändande gjordes.

I punkt 4 i samma paragraf står "parametrar för omloppsbanan". I framtiden kan uppskjutningar även ske som går direkt mot t.ex. Mars. IVA anser att det är bättre att skriva något mer generellt än "omloppsbanan".

Akademiens beredning av ärendet.

Ärendet har handlagts av Per Hjertén, projektledare och sekreterare i IVAs avdelning för Teknikens grunder och gränsområden. I ärendets beredning har deltagit ledamöterna av IVA Anna Rathsman, Anne Lidgard, Folke Brundin och Christer Fuglesang. Beslut i ärendet har fattats av verkställande direktör Tuula Teeri.

Tuula Teeri
Verkställande direktör